

Отримано: 08 травня 2026 р.

Прорецензовано: 16 травня 2026 р.

Прийнято до друку: 18 травня 2026 р.

Email: t.y.uryys@udu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7933-4737>

Researcher ID: ABG-5152-2021

DOI: [http://doi.org/10.25264/2519-2558-2026-30\(98\)-315-318](http://doi.org/10.25264/2519-2558-2026-30(98)-315-318)

Урись Т. Ю. Репрезентація фронтового простору у комбатантській поезії Бориса Гуменюка. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»* : серія «Філологія». Острог : Вид-во НаУОА, 2026. Вип. 30(98). С. 315–318.

УДК: 821.161.2-1:355.01

Урись Тетяна Юрійвна,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ФРОНТОВОГО ПРОСТОРУ У КОМБАТАНТСЬКІЙ ПОЕЗІЇ БОРИСА ГУМЕНЮКА

У статті проаналізовано особливості функціонування фронтового простору у комбатантській поезії Бориса Гуменюка на матеріалі його збірки «Блокпост». Попри активне дослідження воєнної літератури в сучасному літературознавстві, поняття «комбатантська поезія» ще не набуло усталеного термінологічного статусу й переважно розглядається в контексті ширшого явища воєнної лірики. У роботі окреслено теоретичні засади вивчення комбатантської поезії як різновиду воєнної творчості, автором якої є безпосередній учасник бойових дій, тому вона містить особисті переживання війни, поєднує художній вимисел з документальною достовірністю, відтворює особисті переживання й граничні стани людини, зумовлені досвідом перебування у просторі війни.

Визначено специфіку та функції фронтового топосу в поетичних творах автора, проаналізовано образи блокпостів, окопів, укриттів, зруйнованого ландшафту мирних сіл і міст, мотиви смерті, жертовності, морального вибору, духовного випробування. З'ясовано роль топонімів у моделюванні фронтового простору: створення ефекту достовірного просторового окреслення війни, формування культурної пам'яті. Доведено, що фронтовий простір у комбатантській поезії Бориса Гуменюка виконує локалізаційну (він конкретизує й просторово окреслює події війни через назви населених пунктів, географічних об'єктів), смислотворчу (простір стає засобом формування ключових смислів твору: осмислення екзистенційних питань життя і смерті, страху, побратимства, людської відповідальності) та культурно-меморіальну (топос зберігає пам'ять про події війни, фіксує досвід і сприяє формуванню культурної пам'яті про боротьбу та втрати) функції, перетворюючи індивідуальний досвід комбатанта на частину колективного досвіду, формуючи наратив про реальність російсько-української війни.

Ключові слова: комбатантська поезія, російсько-українська війна, Борис Гуменюк, топос, фронтовий простір.

Tetiana Uryys,

PhD, Associate Professor of Ukrainian Literature Department,
Dragomanov Ukrainian State University

REPRESENTATION OF THE FRONTLINE SPACE IN BORYS HUMENYUK'S COMBATANT POETRY

The article analyses the peculiarities of the functioning of the frontline space in Borys Humenyuk's combatant poetry, based on material from his collection "Blokpost". Despite the active study of war literature in contemporary literary studies, the concept of "combatant poetry" has not yet acquired an established terminological status and is mainly considered in the context of the broader phenomenon of war lyrics. The paper outlines the theoretical principles of studying combatant poetry as a type of war creativity, the author of which is a direct participant in hostilities, it contains personal experiences of war, combines fiction with documentary authenticity, and reproduces personal experiences and extreme states of a person, caused by the experience of being in the space of war.

The specifics and functions of the frontline topos in the author's poetic works are determined, and the images of checkpoints, trenches, shelters, and the destroyed landscape of peaceful villages and cities, as well as the motifs of death, sacrifice, moral choice, and spiritual test, are analysed. The role of toponyms in modelling the frontline space is clarified: creating the effect of a reliable spatial delineation of the war and the formation of cultural memory. It is proven that the frontline space in Borys Humenyuk's combatant poetry performs localization (he specifies and spatially outlines the events of the war through the names of settlements and geographical objects), meaning-making (space becomes a means of forming the key meanings of the work: understanding the existential issues of life and death, fear, brotherhood, human responsibility) and cultural-memorial (the topos preserves the memory of the events of the war, records the experience and contributes to the formation of cultural memory about the struggle and losses) functions, transforming the individual experience of the combatant into a part of the collective experience, forming a narrative about the realities of the Russian-Ukrainian war.

Keywords: combatant poetry, Russian-Ukrainian war, Borys Humenyuk, topos, front-line space.

Постановка проблеми. Війна трансформує всі сфери життєдіяльності суспільства, актуалізує проблеми ідентичності, пам'яті, пережитого індивідуального й колективного досвіду, що знаходить відображення на сторінках художніх творів. Значну частину літературних текстів про війну створюють безпосередні учасники бойових дій – комбатанти. У них відображено особистий досвід війни, що зумовлює їхню емоційну наснаженість і водночас документальну достовірність. Вони поєднують художнє осмислення реальності з елементами свідчення, фіксуючи індивідуальне переживання травматичних подій. Така поезія належить Борису Гуменюку, Ярині Черногуз, Оксані Рубаняк, Павлу Вишебабі, Валерію Пузіку, Ігорю Астапенку, Сергію Татчину, Олексію Бiku та ін. Меморіальні свідчення в поезії залишили по собі Ілля Чернілевський, Максим Кривцов, Гліб Бабіч, Артем Довгополий та ін. Комбатантська поезія постає як безпосередня форма репрезентації фронтового досвіду, у якій поєднуються документальність, емоційна напруженість і прагнення осмислити граничні стани людського буття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Х. Паляниця у своїй розвідці зауважила, що комбатантська література загалом – інструмент донесення правди до світу, джерело збереження національної пам'яті, людяності та спільного болю

(Паляниця, 2025). До аналізу літературних творів комбатантів зверталось багато науковців, проте розглядали вони переважно прозові твори. Я. Цоба (Цоба, 2024), наприклад, аналізувала прозу Бориса Гуменюка, Валерії Бурлакової та Дмитра Степаненка; В. Хархун (Хархун, 2024) – книги “З любов’ю – тато!” та “Мисливці за щастям” Валерія Пузіка; М. Рябченко (Рябченко, 2024) – твори Валерія Пузіка, Сергія Сергійовича, Влада Якушева, Андрія Кириченка та ін. Власне, поняття “комбатантська проза” також загалом теоретизоване і згадується в роботах М. Рябченко (Рябченко, 2019), Я. Кулінської (Кулінська, 2020), Т. Шевчук (Шевчук, 2023) та ін.

Що стосується поезії, то корпус ліричних творів також ставав предметом аналізу багатьох науковців, але, на відміну від прози, в сучасному літературознавстві поняття “комбатантська поезія/лірика” ще не набуло термінологічного статусу, а його ознаки та особливості розглядаються в межах аналізу воєнної та ветеранської лірики. Це ж підкреслює і М. Рябченко, зазначаючи: “Стосовно термінології – вона досі не усталена. Якщо взяти визначення “ветеран” – то це людина, яка повернулася з війни – часто з тієї, що закінчилась. Наша ж війна триває, і велика кількість авторів бере в ній участь. Що стосується ветеранів АТОвців – то багато з них зараз продовжують воювати. Я свого часу пропонувала взяти термін “комбатантська”, комбатант – це діючий військовий, який захищає, воює або який залишається в активному резерві. Бо воєнна література – це дуже широке поняття – її можуть писати як бійці, бійчині, так і цивільні люди – журналісти, волонтери, також ті письменники, які не беруть участь у війні” (Шокань, 2023).

Недостатній рівень наукового осмислення комбатантської поезії, відсутність системного аналізу фронтового топосу як важливого смислстворючого елемента в її структурі зумовлюють **актуальність** цієї статті. Така перспектива дослідження у сучасному літературознавстві є необхідною умовою для глибшого розуміння специфіки репрезентації воєнного досвіду в літературі. **Мета статті** – проаналізувати особливості функціонування фронтового простору в комбатантській поезії та з’ясувати його роль у формуванні художньої картини російсько-української війни. Для реалізації мети передбачено виконання таких **завдань**: окреслити теоретичні засади вивчення комбатантської поезії, визначити специфіку та функції фронтового топосу в літературних творах, проаналізувавши мотиви й образи, через які він реалізується у ліриці збірки “Блокпост” (2016) Бориса Гуменюка.

Методологічну основу дослідження складає комплексний підхід, що поєднує структурно-семантичний (дозволив розкрити внутрішню організацію поетичного простору, простежити значення мотивів та образів, що формують уявлення про фронт), герменевтичний (сприяв глибинному тлумаченню текстів, інтерпретації індивідуального досвіду війни, його екзистенційного виміру), культурно-історичний (дозволив розглянути фронтовий простір у поезії поетів-військових у контексті історичних подій і культурних практик, допомагає з’ясувати, як конкретні реалії війни, суспільні настрої впливають на формування образу фронту у поетичних текстах) та біографічний (дозволяє інтерпретувати фронтовий простір крізь призму особистого бойового досвіду автора, індивідуальні переживання та психологічні стани) методи.

Виклад основного матеріалу. Літературознавиця М. Рябченко, досліджуючи комбатантську прозу (фр. *combattant* – воїн, борець), визначила її як різновид воєнної літератури, авторами якої є безпосередні учасники бойових дій. Вона наголошує на автобіографічності таких текстів, їхній фактологічній достовірності, зв’язку з документальним та мемуарним письмом. Науковиця підкреслює: “У сучасній Україні комбатантську прозу творять письменники, які були мобілізовані до ЗСУ або ж пішли воювати у складі добровольчих батальйонів, а також ті, хто до війни не мав стосунку до літературного бомонду” (Рябченко, 2019: 63). Ці характеристики цілком можна поширити і на поезію. Комбатантська поезія так само ґрунтується на особистому переживанні, вирізняється високою емоційною напругою. Поетична форма дає змогу узагальнити індивідуальний досвід у художньому образі, що репрезентує граничні стани людського буття в умовах війни.

Фронтовий простір, відтворюючи фізичний топос війни, тобто конкретно пережитий, географічно окреслений й тілесно відчутний простір бойових дій, репрезентується у літературних творах через образи окопів, бліндажів, укриттів, знищеного ландшафту, окупаційної території. Фронтовий простір у поетів-комбатантів постає не лише як конкретна географічна локація, але й як екзистенційний вимір, в якому загострюються базові сенси людського буття. Він моделюється через поєднання реалістичної деталізації воєнного побуту з внутрішніми станами ліричного суб’єкта, що перебуває в ситуації постійного напруження, ризику втратити здоров’я чи життя, морального вибору. У цьому просторі відбувається переосмислення цінностей, трансформація ідентичності, формування нової етики, заснованої на досвіді війни. Це простір, що фіксує індивідуальні й колективні переживання, надаючи їм художньої форми й перетворюючи особисте на один зі складників ширшого наративу про війну.

Відомий український письменник-комбатант Борис Гуменюк (позивний “Кармелюк”) – активний учасник Революції гідності, який у червні 2022 року відправився добровольцем у складі спецбатальйону “Азов” у зону бойових дій на схід, став заступником командира батальйону “ОУН”, брав участь в обороні Бахмута, зник безвісти у боях на Донеччині взимку 2022 року. Бойові дії вплинули як на світогляд, так і на творчість автора: фронтовий досвід приніс у тексти фактографічність і документальність, створюючи ефект безпосереднього свідчення. Війна актуалізує в поетичних текстах письменника екзистенційну й морально-етичну проблематику: життя і смерті, жертвості, відповідальності, вибору. Його поезія є своєрідною формою переживання, осмислення, документування подій війни й окреслення відповідного топосу.

У поезії “Смс-повідомлення зі Слов’янська” фронтовий простір означений конкретними маркерами війни: блокпости (“А у нас тут поле бою/А у нас тут блокпости...” (Блокпост, 2016: 93)), окопи (“Наш блокпост чимось схожий на церкву/А окоп – мабуть на вівтар” (Блокпост, 2016: 94)), бронетехніка (“Ніч ввійшла крізь броню в BeTeePi” (Блокпост, 2016: 94)). Фронтовий простір тут постає як місце, де доля окремої людини перетинається з колективною історією з обмеженим вибором та буттям, підпорядкованим вищим законам всесвіту. Автор переосмислює його як сакральний, порівнюючи блокпост з церквою, а окоп – із вівтарем, надаючи війні ритуального, жертвового змісту. Образ Старого Вівчара співвідноситься з Богом, який “знову просить” сина в жертву, актуалізуючи біблійний мотив і паралель до історії Авраама. Образи ангелів, що “плачуть тихо”, увиразнюють біблійну символіку твору й актуалізують його духовно-екзистенційний вимір. Отже, автор показує фронт як місце випробування віри і принесення найвищої жертви – життя.

У поезії “Заповіт” окопи виконують подвійну функцію – як укриття і як могила:

Ось в цих окопах

Які сьогодні для нас тимчасове житло

А завтра стануть нашими могилами (Блокпост, 2016: 157).

Це символізація граничного простору, де життя співіснує зі смертю. Більш того у тексті відбувається відтворення простору в проєкції майбутнього, де на полі з полеглими бійцями родитиме хліб, і мрії автора сягають далі:

Було б добре якби на тому місці були луки

І багато-багато квітів

І бджола над кожною квіткою

Щоб надвечір приходили закохані

Плели вінки

Кохалися до ранку

А вдень щоб приходили молоді батьки

З малими дітьми (Блокпост, 2016: 159).

Тож фронт у перспективі Б. Гуменюк бачить перетвореним на простір життя і відновлення.

У поезії “Піски...” фронтовий простір постає як монотонний і виснажений, але водночас і напружений топос, де фізична реальність війни переплітається з напівсвідомим станом свідомості. Багаторазове повторення слова “піски” створює ефект зацикленості, розмитості хронотопу, пригніченості. Але цей образ метафоризується, коли реальний населений пункт, в якому ніс службу автор, перетворюється на “пустелю”:

Піски піски піски

Це могла бути пустеля Сахара

Це могла бути пустеля Гобі

Але це пустеля Донецьк (Блокпост, 2016: 167).

Фронтовий простір осмислюється як спустошена територія, позбавлена життя, де війна знищує звичний ландшафт, перетворюючи його на фізичну й екзистенційну пустку. Він тут є простором постійної близької смерті, а земля – прихистком. Ліричний герой розповідає: коли стріляє ворог, “*моя земля розступається*”, аби “*дати прихисток*”, ворог не знає, “*що земля зі мною заодно*” (Блокпост, 2016: 167). Автор підкреслює союзницький і майже сакральний зв’язок землі та українського воїна.

Фронтовий простір розгортається і через руйнування мирного світу:

А от у Пісках в садах облітають недозрілі яблука

Падають додола зрізані вогнем китиці винограду

З будинків злітають дахи...

Поросля вибігло з розбитого хлівчика (Блокпост, 2016: 167).

Простір війни є місцем виживання, тому чорний гумор та занижена лексика стають способом психологічного захисту для воїнів:

Наші артилеристи у відповідь

Надсилають ворогу смс-повідомлення

Жартують хлопці

Які коли доходять до адресатів

Перетворюються на ммс (Блокпост, 2016: 167).

У поезії з’являються поняття “*нічийна територія*” та “*нейтральна територія*”, що позначають простір між позиціями ворогуючих сторін. “*150 м до нас/150 м до них*” окреслює цю межу, тому фронт не абстрактний, а конкретний, чітко вимірюваний і буквально прострілюваний, а відтак смертельно небезпечний.

Конкретизований і водночас узагальнений образ фронтового простору формує топоніміка, яка у поезії комбатанта Б. Гуменюка виконує локалізаційну та смислотворчу функції. Автор прив’язує поетичне висловлювання до реальних місць бойових дій, в яких перебував, що посилює ефект документальності й автентичності пережитого досвіду: “*Коли працює установка залпового вогню “Град” / По житлових кварталах –.../ Маріуполя Артемівська Антрацита*” (Блокпост, 2016: 139), “*Стара шовковія під Маріуполем*”, під якою “*акуратно складені в траві*” лежали “*РПГ кулетом автомати СВД каски бронезилети*” (Блокпост, 2016: 107), “*Сьогодні знову копаємо ... донецьку землю*” (Блокпост, 2016: 157), “*Але це пустеля Донецьк*”, “*А от у Пісках в садах облітають недозрілі яблука*” (Блокпост, 2016: 167). Названі топоніми маркують східну частину України, де у 2014 році розгорнулися бойові дії, що стали початком тривалої війни з росією. Вони фіксують конкретну географію війни, перетворюючи її з абстрактного явища на історично й просторово визначену реальність. У такому контексті вони виконують функцію свідчення, адже закарбовують у тексті місця, які стали осередками руйнування, втрат і людського горя, досвіду переживання війни. Так фронтовий простір у поезії Б. Гуменюка постає як місце історичної пам’яті, де індивідуальний досвід комбатанта переростає у колективний наратив. Топоніми тут функціонують як своєрідні “мнемонічні вузли”, які утримують пам’ять про події війни, зберігають емоційний, екзистенційний і ціннісний виміри історичного досвіду, переходячи у площину культурної пам’яті, стаючи інформацією, через яку наступні покоління осмислюватимуть війну. Отже, топоніми у його поезії фіксують простір війни, конструюють її художній образ і закладають основи для збереження цієї реальності в історичній пам’яті, культурі та суспільній свідомості.

Висновки. Фронтовий простір у комбатантській поезії Бориса Гуменюка через систему мотивів, образів, топонімів відтворює водночас і локалізований топос бойових дій, і багатовимірний екзистенційний простір, наповнений граничними станами людського буття й усвідомлення цінності життя. З одного боку, це простір смертельного випробування на віру, людську стійкість і готовність до самопожертви, а з іншого – простір майбутнього відродження з перспективою оновлення й трансформацією зруйнованого війною простору у простір життя. Топос фронту у поета виконує локалізаційну, смислотворчу та культурно-меморіальну функції. А індивідуальний досвід комбатанта з художнім осмисленням пережитих подій стає частиною колективного досвіду, формуючи наратив про реалії російсько-української війни.

Література:

1. Вівчарик Н., Джердж С. Мілітарна тематика в сучасній українській літературі: історичні виклики і художня реальність. *Прикарпатський вісник Наукового товариства імені Шевченка. Слово*. 2024. № 20(74). С. 130–139.
2. Колінько М. Топос як поняття соціальної топології. *Мультиверсум. Філософський альманах*. 2018. Вип. 3–4 (165–166). С. 32–44.
3. Кулінська Я. Тема війни на сході України в сучасній мілітарній прозі (на матеріалі книжок “Рокада” Г. Цимбалюка, “Вовче” К. Чабали, “Літо-АТО” Олафа Клеменса та ін.). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31 (70), № 4 Ч. 4. С. 34–41.
4. Маленко О. Риторика війни в сучасному українському поетичному дискурсі. *Український світ у наукових парадигмах: зб. наук. праць*. Харків: ХІФТ, 2016. Вип. 3. С. 105–113.
5. Паліяниця Х. Борис Гуменюк – співзвуччя зброї й слова в боротьбі за Україну. *Читомо*: вебсайт. 2025. URL: <https://chytomo.com/borys-humeniuk-spi-zvuchchia-zbroi-j-slova-v-borotbi-za-ukrainu/>
6. Поліщук Я. Поезія війни: від свідчення до збірного образу. *Studia Ukrainica Posnaniensia*. 2025. Vol. 13. № 1. С. 109–125.
7. Рябенко М. Воїн і війна: сучасна художня комбатантська проза. *Читомо*: вебсайт. 2024. URL: <https://chytomo.com/voin-i-vijna-suchasna-khudozhnia-kombatantska-proza/>
8. Рябенко М. Комбатантська проза в сучасній українській літературі: жанрові та художні особливості. *Слово і час*. 2019. № 6. С. 62–73. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sich_2019_6_9
9. Урись Т. Дискурс війни у сучасній українській поезії. *Вісник освіти і науки*. 2023. № 5 (11). С. 246–259. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/45548>
10. Хархун В. Перемогти війну: комбатантська проза 2022–2023. *Критика*. 2024. № 11–12. С. 2–13.
11. Цоба Я. Комбатантська проза. *Збруч*. 2024. URL: <https://zbruc.eu/node/118185>
12. Шевчук Т. Інтелектуальне відображення людського досвіду російсько-української війни в щоденниках воєнного часу. *Філологічні діалоги*. 2023. Вип. 10. С. 92–105.
13. Щокань Г. “У книгах військових нема ура-патріотизму й пафосу”, – дослідниця воєнліту Марина Рябенко. *Українська правда*: вебсайт. 2023. URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2023/01/15/252323/>

References:

1. Kharkhun, V. (2024). Peremohty viynu: kombatans'ka proza 2022–2023 [Winning the War: Combatant Prose 2022–2023]. *Krytyka [Criticism]*, 11–12, 2–13 [in Ukrainian].
2. Kolin'ko, M. (2018). Topos yak ponyattya sotsial'noyi topolohiyi [Topos as a concept of social topology.]. *Mul'tyversum. Filosofs'kyi al'manakh [Multiverse. Philosophical Almanac]*, 3–4 (165–166), 32–44 [in Ukrainian].
3. Kulins'ka, Ya. (2020). Tema viyny na skhodi Ukrayiny v suchasniy militarniy prozi (na materialy knyzhok “Rokada” H. Tsymbalyuka, “Vovche” K. Chabaly, “Lito-ATO” Olafa Klemensena ta in.) [The theme of the war in eastern Ukraine in contemporary military prose (based on the books “Rokada” by H. Tsymbalyuk, “Volche” by K. Chabala, “Summer-ATO” by Olaf Clemensen, etc.)]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernads'koho. Seriya: Filolohiya. Sotsial'ni komunikatsiyi [Scientific Notes of Taurida National V. I. Vernadsky University. Series: Philology. Social Communications]*, 31 (70), 4 (4), 34–41 [in Ukrainian].
4. Malenko, O. (2016). Rytoryka viyny v suchasnomu ukraiyins'komu poetychnomu dyskursi [The Rhetoric of War in Contemporary Ukrainian Poetic Discourse]. *Ukrayins'kyi svit u naukovykh paradyhmakh: zb. nauk. Prats' [Ukrainian world in scientific paradigms: collection of scientific works]*, 3, 105–113 [in Ukrainian].
5. Palyanytsya, Kh. Borys Humenyuk – spivzvuchchya zbroi y slova v borot'bi za Ukrainu. *Chytomo*. 2025. URL: <https://chytomo.com/borys-humeniuk-spi-zvuchchia-zbroi-j-slova-v-borotbi-za-ukrainu/> [in Ukrainian].
6. Polishchuk, Ya. (2025). Poeziya viyny: vid svidchennya do zbirnoho obrazu [The Poetry of War: From Testimony to Collective Image]. *Studia Ukrainica Posnaniensia*, 13, 1, 109–125 [in Ukrainian].
7. Ryabchenko, M. (2019). Kombatants'ka proza v suchasniy ukraiyins'kiy literaturi: zhanrovi ta khudozhni osoblyvosti [Combatant prose in contemporary Ukrainian literature: genre and artistic features]. *Slovo i chas [Word and time]*, 6, 62–73. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sich_2019_6_9 [in Ukrainian].
8. Ryabchenko, M. (2024). Voyin i viyna: suchasna khudozhnya kombatants'ka proza [Warrior and War: Contemporary Combat Fiction]. *Chytomo [Read]*. URL: <https://chytomo.com/voin-i-vijna-suchasna-khudozhnia-kombatantska-proza/> [in Ukrainian].
9. Shchokan', H. (2023). “U knyhakh viys'kovykh nema ura-patriotyzmu y pafosu”, – doslidnytsya voyenlitu Maryna Ryabchenko [“There is no hurra patriotism and pathos in military books,” – wartime researcher Maryna Ryabchenko]. *Ukrayinska pravda [Ukrainian Truth]*. URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2023/01/15/252323/> [in Ukrainian].
10. Shevchuk, T. (2023). Intel'ktual'ne vidobrazhennya lyuds'koho dosvidu rosiys'ko-ukraiyins'koyi viyny v shchodennykh voyennoho chasu [Intellectual reflection of the human experience of the Russian-Ukrainian war in wartime diaries]. *Filolohichni dialogy [Philological dialogues]*, 10, 92–105 [in Ukrainian].
11. Tsoba, Ya. (2024). Kombatanska proza [Combat prose]. *Zbruch [Zbruch]*. URL: <https://zbruc.eu/node/118185> [in Ukrainian].
12. Urys', T. (2023). Dyskurs viyny u suchasniy ukraiyins'kiy poeziyi [Discourse of War in Contemporary Ukrainian Poetry]. *Visnyk osvity i nauky [Bulletin of Education and Science]*, 5 (11), 246–259. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/45548> [in Ukrainian].
13. Vivcharyk, N., Dzherdz S. (2024). Militarna tematyka v suchasniy ukraiyins'kiy literaturi: istorychni vyklyky i khudozhnya real'nist' [Military Themes in Contemporary Ukrainian Literature: Historical Challenges and Artistic Reality]. *Prykarpats'kyi visnyk Naukovoho tovarystva imeni Shevchenka. Slovo [Precarpathian Bulletin of the Shevchenko Scientific Society. Word]*, 20(74), 130–139 [in Ukrainian].